

Oponentský posudek

První čtvrtstoletí Akciové společnosti továren na fezy ve Strakonících 1899-1926

Založení, management, podnikání a podnikatelské strategie

Karel Klíma

Bakalářská práce, FFUK, Praha 2015

Karel Klíma se ve své bakalářské práci zaměřil na ekonomický vývoj Akciové společnosti továren na fezy (ASTF) ve Strakonících od jejího založení v roce 1899 do roku 1926, přičemž do popředí svého zájmu postavil „*podnikatele, podnikatelské strategie a management a odraz jejich jednání na prosperitě a konkurenceschopnosti podnikatelského subjektu*“ (s. 7). Autor nejprve stručně pojednal o počátcích výroby fezů v Evropě (s.12-13) a podrobněji, v kontextu širšího vývoje textilnictví v českých zemích, se věnoval vývoji fezárenské výroby na Strakonicku (s. 15-32). Zevrubně analyzoval okolnosti vzniku ASTF ve Strakonících v roce 1899, změny jejího právní rámce (s. 33-39) a změny ve vedení firmy (s. 40-43). Předmětem zevrubného autorova zájmu se následně staly podnikatelské strategie firmy a to v dílčích etapách 1899-1914, 1914-1918, 1918-1926 (s. 44-72).

Jedním z hlavních úskalí při zpracování tématu se zjevně stala torzovitá pramenná základna. Podnikový fond ASTF uložený v SOA Třeboň se dochoval ve fragmentární podobě, navíc je v současné době částečně uzavřený. Autor však velmi zdařile dokázal komplementovat údaje získané z alternativních zdrojů – z fondu plzeňské OŽK, fondu Živnostenské banky v Archivu České Národní banky, fondu MPOŽ v Národním archivu, z fondů původních soukromých společností, které vplynuly do vznikající akciové společnosti a v neposlední řadě z dobových příruček (adresáře, Compass). Pramenná základna a literatura svou šíří bezesporu překračuje standard bakalářské práce. Lze litovat, že ji autor představil v úvodní kapitole jen velmi stručně. Chybí zde bližší analýza využití odborné literatury, závěry a interpretace, které tato literatura nabídla. V případě archivních pramenů autor nevysvětlil potenciál zkoumaných fondů, spíše se soustředil na to, co ve fondech chybí.

Velice kladně hodnotím na předkládané práci kapitolu věnovanou předním výrobcům fezů v habsburské monarchii (s. 20-32). Autor v ní na základě dostupných, byť značně torzovitých pramenů, představuje podnikatelské subjekty, které v roce 1899 vplynuly do nové akciové společnosti, i některé její konkurenty. Z kapitoly je zřejmý klíčový význam Strakonicka v širším kontextu fezárenské výroby v habsburské monarchii, význam tohoto oboru pro rozvoj strakonického regionu i základní faktory jeho vývoje v 19. století. Zatímco ve třicátých letech 19. století měly na celkový rozmach odvětví vliv modernizace v dopravě (Oestereichischer Lloyd) a v Osmanské říši vyhlášená povinnost nosit fez jako součást vojenské uniformy, ve druhé polovině 19. století vývoj odvětví negativně ovlivňovaly válečné konflikty a obchodní politika Francie. Autorovi se podařilo věrohodně vykreslit a především vysvětlit různorodost trajektorií jednotlivých firem – zatímco některým z nich se dařilo i ve druhé polovině 19. století investovat a modernizovat výrobu, jiné stagnovaly nebo byly nuceny výrobu zastavit.

Vznik ASTF interpretuje autor jako vyvrcholení úsilí o ukončení těžkých konkurenčních zápasů. Vznik akciové společnosti měl participujícím soukromým firmám umožnit výrazné snížení výrobních nákladů, modernizaci i zjednodušení správy. Autor jasně rozlišuje dvě roviny jednání o vzniku společnosti – mezi jednotlivými fezárenskými firmami na straně jedné a mezi firmami a vídeňským Credit-Anstalem na straně druhé, čímž podtrhuje tradiční význam bank pro rozvoj podnikání ve střední Evropě (s. 33). Za zvláštnost v právním rámci firmy označuje autor povinnou výplatu dividend, která byla zakotvená ve společenské smlouvě (s. 36/37). Analýza členství správní rady umožnila autorovi postihnout trend „*pronikání nových osob do vedení firmy*“, kdy „*společnost postupně ztrácela charakter rodinné společnosti*“ (s. 39-43). U některých významných podnikatelů (Gomperz, Mauthner) by bylo vhodné dokreslit jejich význam v poznámce (vysvětlivku by zasloužily i některé termíny- např. vadium).

V kapitole věnované podnikatelským strategiím autor prokázal velice dobrou interpretační schopnost. Kolísající hospodářské výsledky firmy (zisky nebo ztráty) ilustroval na grafech a dovedl je přesvědčivě vysvětlit. Všímá si kontextu vývoje západních ekonomik, logicky však zdůrazňuje z hlediska prosperity firmy klíčový význam blízkovýchodních trhů (s. 44). Markantní nárůst zisku za první světové války autor spojuje se ziskem státních zakázek- firma rozšířila v tomto období výrobu na látky pro vojenské uniformy, jiné pokrývky hlavy a další pletené zboží (s. 52). Širší výrobní program charakterizoval i vývoj společnosti po skončení války, kdy se firma přizpůsobovala novým státoprávním poměrům (nostrifikace). Jediným ztrátovým rokem ve sledovaném období firmy se stal rok 1926, kdy se plně projevil důsledek „*kloboukového zákona*“ v Turecku (s. 59).

Bakalářská práce Karla Klímy nabízí plastický obraz ekonomického vývoje jednoho z významných textilních podniků v českých zemích a je bezesporu cenným příspěvkem k dějinám podnikání v českých zemích v několika dějinných údobích. Autor prokázal precizní práci s prameny, rozsah pramenné základny navíc převyšuje běžný standard. Ponechám-li stranou drobné nedostatky (úvodní kapitola, stylistika), Karel Klíma předložil zdařilou bakalářskou práci, kterou ráda doporučuji k úspěšné obhajobě, dle mého názoru zaslouží hodnocení *výborně*.

V Praze dne 31.8.2015

Mgr. Barbora Štolleová, PhD.